

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ**  
**УНІВЕРСИТЕТ**  
**Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій**  
**Юридичний факультет**  
**Кафедра кримінального права та правосуддя**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

**до написання випускної кваліфікаційної роботи**  
**для підготовки магістрів спеціальності 081 «Право»,**  
**спеціалізації «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»**

Обговорено і рекомендовано  
на засіданні кафедри  
кримінального права та  
правосуддя

*Протокол №8*  
*від 09 січня 2018 р.*

**Чернігів ЧНТУ 2018**

Методичні вказівки до написання випускної кваліфікаційної роботи для підготовки магістрів спеціальності 081 «Право», спеціалізація «Кримінальна юстиція «Суд. Прокуратура. Адвокатура» / Укл.: Головка М.Б., Берднік І.В. – Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету. – 2018. – 56 с.

Укладачі: ГОЛОВКО МИХАЙЛО БОРИСОВИЧ,  
завідувач кафедри кримінального права та правосуддя,  
кандидат юридичних наук, доцент  
БЕРДНІК ІННА ВОЛОДИМИРІВНА,  
професор кафедри кримінального права та правосуддя,  
кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: КОЛОМІЄЦЬ НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,  
доцент кафедри кримінального права та правосуддя,  
кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: МАРУЦАК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,  
доцент кафедри теорії та історії держави і права,  
конституційного права, кандидат юридичних наук,  
доцент

## ЗМІСТ

	Вступ.....	4
1.	Загальні вимоги до написання магістерської роботи.....	6
2.	Основні етапи написання магістерської роботи.....	7
3.	Структура магістерської роботи.....	9
4.	Вимоги до технічного оформлення магістерської роботи .....	17
5.	Керівництво магістерською роботою .....	22
6.	Захист магістерської роботи.....	25
7.	Критерії оцінки магістерської роботи.....	27
8.	Типові помилки в написанні та оформленні магістерської роботи.....	32
9.	Орієнтовний перелік випускних кваліфікаційних робіт.....	33
10.	Додатки .....	38
10.1	Додаток А. Зразок заяви про затвердження теми магістерської роботи .....	39
10.2	Додаток Б. Зразок завдання на магістерську роботу.....	40
10.3	Додаток В. Зразок написання титульної сторінки магістерської роботи.....	42
10.4	Додаток Г.Зразок змісту магістерської роботи .....	43
10.5	Додаток Д. Перелік умовних позначень.....	44
10.6	Додаток Ж. Зразок написання вступу до магістерської роботи .....	45
10.7	Додаток 3.1 Зразок написання висновків до розділів.....	49
10.8	Додаток 3.2. Зразок написання висновків до всієї роботи .....	50
10.9	Додаток К. Зразок оформлення переліку посилань (списку використаних джерел), що подається наприкінці роботи.....	55

## ВСТУП

Випускна кваліфікаційна (магістерська) робота – це самостійна робота студента, що виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту й одержання освітнього ступеня «магістр». Випускна кваліфікаційна робота виконуються на завершальному етапі навчання студентів і передбачають:

- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при розв'язанні конкретних наукових й інших завдань;

- розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження, пов'язаної з темою роботи.

Основне завдання автора випускної кваліфікаційної (магістерської) роботи – продемонструвати рівень своєї підготовки, вміння самостійно вирішувати поставлені в роботі завдання. Магістерська робота характеризується внутрішньою єдністю, відображає хід і результати розробки обраної теми.

При підготовці магістерської роботи студент повинен підтвердити вміння належним чином вести пошук актуальних проблем, оперувати загальними методами й прийомами вирішення поставлених завдань, аргументувати конкретні наукові висновки й практичні рекомендації з тематики роботи.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи студент повинен показати вміння:

- складати план роботи;
- формулювати мету та завдання, об'єкт та предмет дослідження;
- вести бібліографічний пошук з використанням сучасних інформаційних технологій;
- використовувати сучасні методи наукового дослідження, модифікувати існуючі методи, виходячи із завдань конкретного дослідження;
- обробляти отримані дані, аналізувати й синтезувати їх на базі відомих спеціальних наукових джерел;
- формулювати конкретні висновки;
- здійснювати оформлення результатів дослідження відповідно до сучасних вимог.

Цілями підготовки магістерської роботи є:

- розширення й поглиблення теоретичних знань студентів з обраної проблеми, систематизація і аналіз сучасних наукових підходів до розв'язання теоретичних та практичних завдань;

- удосконалення умінь та навичок студентів самостійно вести наукові дослідження, користуватися сучасною методикою їх проведення;

- оволодіння методами наукового дослідження й експериментування при вирішенні юридичних проблем;

- обґрунтування власних пропозицій і рекомендацій по удосконаленню правового регулювання різних суспільних відносин.
- розвиток умінь студентів застосовувати одержані знання при вирішенні конкретних наукових завдань;
- удосконалення навичок самостійної роботи студентів із науковою літературою;
- формування готовності й здатності студентів до самоосвіти і саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності.

Видання розраховане на студентів та викладачів-керівників випускних кваліфікаційних робіт Чернігівського національного технологічного університету.

## 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Перед виконанням наукової роботи студент повинен ознайомитися з основними вимогами до її написання та оформлення. Будь-яка студентська наукова робота повинна мати ознаки самостійного дослідження. Важливо, щоб науковому дослідженню та написанню були притаманні: чіткість і логічна послідовність викладення матеріалу; переконливість аргументації; стислість і точність формулювань, які виключають можливість неоднозначного тлумачення; висвітлення експериментальних методик; конкретність викладення результатів дослідження; обґрунтованість рекомендацій та пропозицій.

Після обрання теми наукової роботи студент повинен визначити мету та основні завдання, які він прагне виконати для того, щоб ґрунтовно дослідити окреслену проблему. Написання магістерської роботи починається з визначення та висвітлення основного питання кожного розділу. Матеріал роботи може бути вичерпним, а зміст правильно розкритим, якщо студент попередньо вивчив наукові праці українських та зарубіжних вчених з досліджуваної ним проблеми. При написанні роботи студент повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких він бере цитати, матеріали або окремі результати. Необхідно дотримуватися правил цитування, оформлення зносок, списку використаної літератури.

У роботі повинні бути відображені:

- актуальність тематики та відповідність сучасному стану науки;
- обґрунтування вибраного напрямку дослідження та методів, якими ці дослідження здійснюються;
- аналіз та узагальнення наявних наукових результатів;
- наукова та практична цінність виконаної роботи.

Студентські роботи повинні містити елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (книг, журнальних статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів;
- систематизація та аналіз різних думок і підходів, формування власної точки зору на проблему, яка вивчається;
- порівняння теоретичних поглядів вчених і практичної діяльності вітчизняних і зарубіжних шкіл соціальної роботи; розробка методик і проведення експериментів; оформлення висновків та рекомендацій.

Вміння обґрунтовано представити матеріал свідчить про сформованість знань і переконань у студента, про їх системність та свідоме засвоєння. Магістерська робота повинна бути написана унормованою літературною мовою, з використанням наукової термінології, без зловживання цитатами, запозиченими із статей, підручників та з електронних джерел. У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок.

## 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Від чітко запланованих основних етапів написання магістерської роботи залежить хід виконання самої роботи та вчасне подання її на кафедру.

Магістерську роботу доцільно виконувати в такій послідовності:

1. Обрання та формулювання теми (зразок написання заяви для затвердження теми наведено у *додатку А*).
2. Складання індивідуального календарного плану роботи (зразок календарного плану наведено у *додатку Б*).
3. Пошук літератури за темою, її аналіз, складання бібліографії.
4. Підготовка першого варіанту теоретичної частини:
  - а) обґрунтування актуальності обраної теми;
  - б) постановка мети і конкретних завдань дослідження;
  - в) визначення об'єкта й предмета дослідження.
5. Підготовка аналітичної частини.
6. Підготовка практичної частини.
7. Формулювання висновків та оцінювання одержаних результатів.
8. Підготовка тексту, технічне оформлення та подання роботи науковому керівникові.
9. Доопрацювання тексту з урахуванням зауважень керівника.
10. Подання остаточного варіанта роботи рецензентові.
11. Підготовка до захисту.
12. Захист.

Студенти самостійно обирають тему магістерської роботи із запропонованого кафедрою переліку. Допускається внесення змін до теми, враховуючи пропозиції студентів, але у такому випадку студент має узгодити обрану тему з науковим керівником та затвердити ці зміни на кафедрі. Назва роботи повинна бути, по можливості, короткою (не більше 10-12 слів), відповідати освітньо-професійній програмі за спеціальністю 081 «Право», спеціалізацією «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)», вказувати на мету дослідження і його завершеність. Під час першої консультації з науковим керівником уточнюється тема роботи, план дослідження, інструментарій, методи, основна література тощо. При цьому важливо, щоб тема наукової роботи не співпадала із темами, висвітленими у навчальній літературі та не повторювала тематики попередніх (вже захищених) магістерських робіт. Такий підхід зорієнтований на стимулювання самостійного творчого наукового дослідження.

Обравши тему, ознайомившись з літературою, студентові необхідно приступити до складання змісту своєї магістерської роботи, який у процесі роботи може уточнюватися. Але ще до початку роботи над текстом, обов'язково необхідно узгодити зміст з науковим керівником. За необхідності керівник допомагає студентові удосконалити зміст роботи.

Зміст магістерської роботи відображає її структуру, під якою мається порядок компонування і взаємозв'язок її окремих частин.

Магістерська робота повинна обов'язково мати складний зміст, складовими якого є вступ, 2-3 розділи, що включають кілька підрозділів (або параграфів), а також висновки, додатки, за необхідності і список використаних джерел.

Зміст дозволяє ескізно представити досліджувану проблему, викладену у логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися увесь зібраний фактичний матеріал. У творчому дослідженні зміст завжди має динамічний характер і може уточнюватися студентом у процесі дослідження конкретної теми. Наукове дослідження не може проводитися без змісту. Лише сплановане дослідження дає змогу глибоко пізнавати закономірності досліджуваної проблеми.

Робота над магістерською роботою розпочинається з пошуку та опрацювання літератури, що стосується тематики дослідження. Необхідно переглянути всі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою дослідження. До них належать матеріали, надруковані в різних вітчизняних і зарубіжних виданнях (монографії, наукові статті, періодичні видання, підручники, посібники та архівні матеріали). Основними завданнями огляду літератури є: ознайомлення з матеріалами за темою, вибір досліджень, що розкривають обрану тему у різних аспектах та найсуттєвіших результатів; виявлення напрямів дослідження та отримання вихідної проблеми для написання роботи.

Пошук літератури слід розпочати з відділу каталогів та залу періодики. Студентів обслуговують різні державні та відомчі бібліотеки: Національна парламентська бібліотека України, Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Державна науково-педагогічна бібліотека АПН України, Державна науково-технічна бібліотека України (при цьому необхідно мати відповідне персональне клопотання від Університету) тощо.

Виклад основного матеріалу роботи студент повинен робити послідовно, логічно пов'язувати окремі його частини, повністю розкривати тему роботи. Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичними розробками, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити своє ставлення до дискусійних питань з обраної теми. На основі аналізу аналітичної та практичної частин роботи, власних досліджень та узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, висвітлити досягнуті успіхи, визначити наявні недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливостей подальшого покращення діяльності об'єкта дослідження.



### 3. СТРУКТУРА РОБОТИ

Магістерська робота – це навчально-наукове дослідження. Обсяг магістерської роботи становить 90–100 сторінок друкованого тексту, без урахування додатків і списку джерел літератури.

Рекомендується така **структура магістерської роботи**:

- титульний аркуш;
- зміст;
- завдання;
- анотація;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів (за необхідності);
- вступ;
- основна частина (суть роботи);
- висновки та пропозиції;
- додатки (за необхідності);
- перелік посилань (список використаних джерел);
- реферат магістерської роботи.

*Титульний аркуш* є першою сторінкою роботи, який містить:

- найменування вищого навчального закладу, факультету, кафедри, де виконана робота;
- назву роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора та його статус;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто та рік подання роботи до захисту.

З цього аркуша починається загальна нумерація сторінок роботи, але номер сторінки на ньому не вказується. Приклад оформлення титульної сторінки (пояснювальної записки) наведено у *додатку В*.

*Зміст* подають безпосередньо після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. Зразок змісту магістерської роботи подано у *додатку Г*.

Основні складові змісту:

- перелік умовних позначень (зразок умовних позначень наведено у *додатку Д*);
- вступ (зразок вступу наведено у *додатку Ж*);
- послідовно перелічені найменування всіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки) змісту роботи;
- висновки (зразок висновків наведено у *додатку З*);
- назви додатків;
- номери сторінок, які містять початок відповідного матеріалу;
- список використаних джерел (зразок списку використаних джерел наведено у *додатку К*).

*Перелік умовних позначень* складають за умови повторення таких позначень, як символи, аббревіатури, скорочення, що не є загальноприйнятими, більше трьох разів у тексті. Цей перелік розміщують безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Інакше – розшифровку цих елементів наводять у тексті там, де вперше згадують. У випадку, коли у роботі використовується специфічна термінологія чи вживаються маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їхній перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, що розміщують перед вступом. Перелік друкують двома колонками, у них зліва за абеткою наводять скорочення, справа – детальне тлумачення.

*Вступ* розташовують після переліку умовних позначень (якщо він є), починаючи з нової сторінки. У вступі до наукової роботи розкривають сутність і стан наукової задачі та її значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику роботи у рекомендованій нижче послідовності. У вступі коротко подають оцінку сучасного стану досліджуваної проблеми, обґрунтування вибраної теми та необхідності проведення досліджень, зазначаючи: практично розв'язані питання; прогалини в інформації, що існують у даній галузі; провідних вчених і фахівців даної галузі; актуальність та новизну теми; взаємозв'язок з іншими роботами.

Грамотно оформлений теоретико-методологічний апарат (актуальність, об'єкт, предмет, мета, завдання і тощо) магістерської роботи є обов'язковим її атрибутом. Приклад послідовності розташування та змістового наповнення елементів вступу наведено в *додатку Г*.

*Основними складовими вступу є:*

- Актуальність теми
- Мета дослідження
- Завдання дослідження
- Об'єкт дослідження
- Предмет дослідження
- Методи дослідження
- Наукова новизна дослідження
- Практичне значення одержаних результатів
- Апробація результатів дослідження
- Структура роботи

Вступ не лише орієнтує читача в подальшому розкритті теми, а й містить усі необхідні її кваліфікаційні характеристики. Тому основні складові вступу до магістерської роботи розглянемо докладніше.

*Актуальність теми.*

Актуальність теми – обов'язкова вимога до будь-якої магістерської роботи, перший критерій, за яким здійснюється її експертиза членами ЕК.

Тому цілком природно, що вступ до магістерської роботи має починатися з обґрунтування актуальності теми. В цій частині вступу через критичний аналіз та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки України.

Актуальність (лат. Actualis – дієвість) теми – це важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичними завданнями відповідної сфери діяльності.

Вона характеризує співвідношення між тим, що з даної проблеми вже відомо і що досліджується магістрантом вперше, і свідчить про те, для якої галузі науки мають цінність наукові результати дослідження.

Обґрунтування актуальності вибраної теми магістерської роботи як кваліфікаційної роботи свідчить й про те, як автор уміє вибрати важливу для теорії і практики тему, як розуміє й оцінює її щодо сучасної і соціальної значущості. Актуальність теми характеризує наукову зрілість і професійну підготовленість магістранта.

Висвітлення актуальності має бути небагатослівним. Достатньо в межах однієї сторінки викласти:

- Сутність проблеми дослідження;
- Соціальну значущість проблеми дослідження, вирішення якої має важливе соціально-культурне значення в умовах України;
- Суттєве значення для подальшого розвитку відповідної галузі науки, теорії і практики;
- Вирішення конкретних часткових питань, які сприяють якісним змінам у науці;
- Доцільність роботи, її відмінність в порівнянні з відомими розв'язаннями проблеми.

*Мета дослідження* впливає із проблеми, тобто ціль дослідження полягає у тому, щоб розв'язати якусь проблему. Мета дослідження може бути пов'язана із:

- обґрунтуванням системи заходів, спрямованих на вирішення проблеми;
- обґрунтуванням закономірностей загального або часткового характеру.
- виявленням комплексу умов успішного вирішення деяких завдань;
- обґрунтуванням підходів до вирішення проблеми;
- добором оптимального обсягу фактів, логіки розкриття змісту даного явища тощо.

Можлива постановка і більш часткових цілей дослідження. Наприклад, можна поставити за мету: виявити умови раціонального використання методів соціальної роботи; визначити ефективну систему заходів, спрямованих на забезпечення індивідуального підходу до клієнтів;

установити найбільш загальний алгоритм вирішення зазначеного професійного завдання; обґрунтувати критерії добору змісту діяльності того чи іншого фахівця, досліджувати методику прогнозування і т.д.

Небажано вживати такі формулювання мети магістерської роботи, як:

- «обґрунтування і розробка наукових основ, принципів створення технологій...»;
- «розробка методів та засобів підвищення ефективності за рахунок вдосконалення».

Оскільки не відбувається конкретизація наукових передумов, на яких базується досягнення поставленого завдання.

Формулюючи мету, не слід вживати слова «дослідження...», «вивчення...», оскільки вони вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Між метою і кінцевим результатом дослідження має бути тісний зв'язок. Поставленої мети обов'язково треба досягти. І неодмінно перевірити, чи чітко визначене досягнення мети у висновках.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання певних *завдань дослідження* (у магістерській роботі їх має бути не більше 5).

Завдання дослідження можуть містити в собі наступне (у залежності від характеру наукової проблеми):

- вирішення зазначених теоретичних питань, що входять у загальну проблему (виявлення сутності досліджуваного поняття; подальше удосконалення його визначення; розробка критеріїв ефективності тощо) :
  - експериментальне вивчення практики вирішення даної проблеми (виявлення її визначеного стану, недоліків і суперечностей тощо);
  - обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення поставленої мети;
  - експериментальна перевірка запропонованої системи заходів з погляду відповідності її критеріям оптимальності (ефективності);
  - розробка методичних рекомендацій.

Завдання дослідження повинні бути відносно рівнозначні, не слід розташовувати поруч великі і часткові завдання, що є елементом попередніх.

Неодмінною вимогою до магістерської роботи є логічна відповідність назви теми дослідження, об'єкта, предмета, цілей і завдань дослідження структурі роботи Сукупність висунутих завдань повинна відображати мету дослідження, що, у свою чергу, відповідає проблемі дослідження.

Завдання дослідження не повинні бути глобальними, такими, що претендують стати темами окремих наукових робіт. Вони повинні «працювати» на мету магістерської роботи. Не слід захоплюватися їх кількістю, це призводить до великого обсягу роботи й непоганого її вирішення. Треба ставити як прикладні, так і теоретичні завдання (уведення до наукового обігу нових понять, розкриття їх сутності і змісту, розробка критеріїв і показників оцінки ефективності, принципів, умов і факторів, експериментальна перевірка).

Завдання дослідження формулюються у формі переліку дій:

- «вивчити...»;
- «проаналізувати...»
- «встановити..., в'яснити..., обґрунтувати...» та ін..

Формулювати завдання потрібно якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення становитиме зміст розділів і підрозділів магістерської роботи. Це важливо і тому, що назви таких розділів магістерської роботи мають відповідати конкретним завданням і результатам дослідження. Мети і завдань дослідження, а також головного результату треба обов'язково досягнути.

Про досягнення мети слід зазначити у висновках магістерської роботи, про вирішення конкретних завдань магістерської роботи засвідчити висновками до відповідних розділів дослідження.

Якщо мета і завдання магістерської роботи сформульовані неточно, це свідчить про недостатнє осмислення магістрантом головного наукового результату, до якого він прагне.

Проблема дослідження характеризує проблемну ситуацію, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній суспільній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування.

*Об'єкт дослідження* – це реально існуюча дійсність. Під об'єктом пізнання прийнято розуміти частину об'єктивної реальності, що на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини.

Сукупність особливих законів і закономірностей функціонування і розвитку об'єкта дослідження складає предмет даної конкретної науки. Предметом пізнання вважають зафіксовані і включені в процес практичної діяльності людини сторони, властивості і відносини об'єкта, досліджувані з визначеною метою в даних обставинах і умовах.

Таким чином, предмет дослідження є більш вузьким за своїм розумінням, ніж об'єкт. *Предмет дослідження* є частиною, стороною, аспектом, елементом об'єкта. Наприклад, об'єктом дослідження може бути система соціального захисту населення, а предметом дослідження – особливості, закономірності формування системи соціального захисту населення в конкретному регіоні у визначений період часу.

Визначаючи об'єкт дослідження, варто дати йому змістовну характеристику. Далі необхідно розкрити місце і значення предмета дослідження у магістерській роботі.

З метою вирішення поставлених завдань використовуються комплекс загальнонаукових педагогічних та психологічних методів теоретичного та емпіричного дослідження. Вибір *методів дослідження* при виконанні наукової роботи не є довільним, а визначається особливостями окреслених ними завдань, специфікою змісту проблем і можливостями дослідження. Їх коротко перераховують та змістовно визначають, що саме досліджувалося за допомогою того чи іншого методу.

*Наукова новизна одержаних результатів.* Наукова новизна не повинна зводитися до простого переліку встановлених фактів, ідей, закономірностей, вона має розкривати головну наукову концепцію магістранта, давати наукове пояснення його досліджень у новому якісному і кількісному аспектах.

Виділяють три рівні наукової новизни результатів магістерської роботи.

1. Перетворення відомих даних, докорінна їх зміна.
2. Розширення, доповнення відомих даних.
3. Уточнення, конкретизація відомих даних, поширення відомих результатів на новий клас об'єктів, систем.

Наукова новизна дослідження – це нові положення, отримані його автором. Для магістерської роботи достатньо сформулювати 2–3 положення, розкривши їх сутність. Новизна може виявлятися в іншому трактуванні поширеної думки; встановленні (доведенні) чогось ...; в удосконаленні ...; у пропозиціях про внесення змін до ... тощо. При цьому важливо розкрити ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Новизна і її ступінь формулюються за допомогою безособових дієслів минулого часу (встановлено, з'ясовано, показано, доведено тощо).

Типові помилки при визначенні наукової новизни.

1. Новизна підмінюється актуальністю теми, її практичною і теоретичною значущістю.
2. У роботі стверджується, що дане питання вивчається вперше, однак це не відповідає дійсності.
3. Висновки до розділу мають характер самоочевидними твердженнями, які не потребують доказу.
4. Немає зв'язку між отриманими раніше і новими результатами.

*Практичне значення одержаних результатів* – складова вступу, один із основних критеріїв оцінювання магістерської роботи як кваліфікаційної роботи.

Результатом практичного значення одержаних результатів є процес впровадження результатів дослідження. Впроваджувати можна як теоретичні, так і на практичні результати магістерської роботи. Обов'язково має бути впроваджено те, що вказано у висновках магістерської роботи.

Апробація результатів дослідження передбачає надання інформації про виступи студента на наукових конференціях, семінарах.

У разі наявності публікацій за темою магістерської роботи наводиться їх повний бібліографічний опис відповідно до чинних в Україні стандартів.

Вступ завершується інформацією про структуру, обсяг дипломної роботи.

*Основна частина магістерської роботи.* Суть роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи. Кожний розділ починається з нової сторінки. Зміст розділів основної частини повинен відповідати темі роботи та повністю її розкривати.

У розділах основної частини подається:

- огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень;
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- відомості про проведені дослідження (теоретичні чи експериментальні);
- аналіз та узагальнення результатів досліджень.

Основна частина магістерської роботи будується відповідно до визначених мети й завдань магістерської роботи. Як правило, вона складається з 2–3-х розділів (для освітнього ступеня “магістр”). Кожен розділ може містити два або більше підрозділів. Їхні назви не повинні повністю повторювати формулювання теми, предмету або мети дослідження.

Обсяг викладеного матеріалу має бути пропорційним. Не можна допускати, наприклад, щоб один із підрозділів складав 8–10 сторінок тексту, а інший – 2–3. Співвідношення теоретичної і практичної частини має складати 40% тексту - теоретична частина, 60% – опис емпіричного дослідження.

Пропонуємо орієнтовану структуру магістерської роботи, оскільки зміст роботи може змінюватися відповідно до теми, мети і завдань магістерської роботи, і за умови погодження з науковим керівником.

*Перший розділ* магістерської роботи має бути *теоретичного характеру* та містити декілька пунктів. Заголовок цього розділу повинен змістовно відображати сутність проблеми, яка розглядається в магістерській роботі. Дотримуючись принципів послідовного та цілісного викладу наукових матеріалів, слід стисло й лаконічно висвітлити ступінь розкриття проблеми в сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі, зазначивши ті питання чи аспекти проблеми, які слід вивчити. Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами – схемами, графіками, діаграмами тощо. Передбачено використання сучасних літературних джерел вітчизняних та іноземних авторів, присвячених проблемам, що досліджуються у роботі: монографій, наукових статей, матеріалів конференцій, інтернет-публікацій тощо. Обов'язковим є порівняння точок зору представників різних наукових шкіл, використання статистичних даних з обов'язковим посиланням на джерела їх опублікування.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 30% загального обсягу магістерської роботи.

В другому розділі (*аналітичній частині*) на основі наявної інформації студент узагальнює результати аналітичних досліджень і робить висновки наприкінці розділу про необхідність вирішення проблемних питань. Наведений аналіз стану проблеми як в теоретичному, так і в аналітичному аспектах, повинен містити обов'язкові посилання на джерела інформації (зі списку використаних джерел).

Зміст і структура даного розділу визначається темою і направлена на виявлення напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми. Розділ має бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблиці, графіки,

діаграми, схеми), що відображають відповідні результати діяльності бази дослідження за останні 3-5 років.

Аналітична частина завершується стислими висновками, в яких формулюються основні результати аналізу. Результати аналізу є основою для розробки практичної частини магістерської роботи.

*Практична частина роботи* містить власні пропозиції автора щодо вирішення проблемних питань у обраній для дослідження сфері. Автором висувається певна гіпотеза, оцінюється її реальність та обґрунтовується економічна доцільність.

Ця частина роботи повинна бути спрямована на розробку і обґрунтування пропозицій щодо предмету дослідження. Він повинен містити обґрунтовані практичні пропозиції студента, спрямовані на досягнення мети, поставленої у вступі. Структурно розділ має містити 2–4 підрозділи.

При переході від одного підрозділу до іншого в межах розділу повинні застосовуватися логічні зв'язки. Вони сприяють послідовному розкриттю та викладу матеріалу в розділі (тому розглянемо ...; перейдемо до ...; тому важливо зосередити увагу на ...; отже, звернімося до ...; отже, необхідно зупинитися на ... тощо).

Кожний розділ основної частини слід завершувати стислими висновками, використовуючи для цього спеціальні мовні засоби (отже, таким чином, значить, слід сказати, підсумовуючи, зазначимо тощо).

*Висновки та пропозиції.* Кожний розділ магістерської роботи повинен містити висновки до розділу. Загальні висновки розташовують безпосередньо після викладення суті роботи, починаючи з нової сторінки. У висновках наводиться оцінка одержаних результатів дослідження (наукову, практичну, соціальну цінність). Ця частина містить висновки автора стосовно суті проблеми, питань, що розглядалися у роботі, можливих галузей використання здобутих результатів роботи.

У висновках та пропозиціях містяться підсумки проведеного дослідження, основні наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання. Висновки формуються відповідно до поставлених завдань. Текст висновків можна поділяти на пункти.

*Додатки.* Додатки необхідно починати з нової сторінки. У додатках вміщуються матеріали, які:

- є необхідним для повноти роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити логічне та впорядковане уявлення про роботу;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення;
- може бути вилучений для широкого кола читачів, але є необхідним для фахівців.

У додатки, за необхідності, можна включити допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття змісту дослідження, зокрема:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;



- таблиці додаткових цифрових даних;
- інструкції, методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на комп'ютерах, розроблених під час роботи над дослідженням;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- додатковий перелік джерел, на які не було посилань у роботі, але які можуть викликати інтерес.

Додатки розміщують у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки, повинен мати заголовок, що друкується угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки.

*Перелік посилань (список використаних джерел).* Наукове дослідження завершується списком переліком посилань, який починається з нової сторінки. Магістерська робота має містити не менше 45-50 джерел. Не рекомендується вживати у магістерських роботах інші назви цієї структурної частини (“Література”, “Бібліографія” тощо). Перелік посилань, на які є посилання в основній частині роботи, наводиться після висновків.

#### **4. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Наукову роботу студенти виконують самостійно, дотримуючись рекомендованої структури та вимог до технічного оформлення.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи **“ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ”, “ДОДАТКИ”, “ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ”** друкуються великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Після назви заголовка крапка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Після заголовка (за винятком заголовка пункту) та текстом пропускають один рядок. Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки (зміст, вступ, розділи, висновки, додатки, список використаних джерел).

Сторінки, розділи, параграфи, пункти, рисунки, таблиці нумеруються арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Нумерацію починають зі сторінки “ЗМІСТ”, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

Зміст, перелік умовних позначень, перші сторінки вступу, висновків, списку використаних джерел і літератури, розділів не нумерують, але включають у загальну нумерацію. Номер розділу («1») ставиться після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапка не ставиться, потім з нового рядка друкується заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Після номера підрозділу (параграфу) ставиться крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку записують заголовок підрозділу (параграфу).

Магістерська робота набирається на комп'ютері через 1,5 інтервали (29-30 рядків на сторінці) і друкується з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Можна також використовувати для таблиць та ілюстрацій папір формату А3. Обсяг курсової роботи – 24 сторінки (40 000 знаків = 1 авт. аркуш). Рекомендований обсяг магістерської роботи – від 80 сторінок до 100 сторінок. Обсяг може мати відхилення в межах не більше +/- 30%. В облікований обсяг роботи не включається список використаних джерел та додатки.

Друкуючи роботу, необхідно залишати поля: ліве – не менше 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм. Оптимально залишати поля: ліве – 3 см, праве – 1,5 см, верхнє і нижнє - 2 см (додаток В). Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Стандарт комп'ютерного шрифту: Times New Roman, розмір шрифту 14. Ілюстративні матеріали повинні відповідати формату А4, їх включають до загальної нумерації сторінок роботи, якщо вони розміщуються по тексту роботи, або розміщують, як звичайно, у додатках. Зразок технічного оформлення роботи подано у *додатку К*.

*Ілюстрації* (схеми, графіки, діаграми) і **таблиці** необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком тих, що подані в додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією в центрі.

Таблиці теж нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово „Таблиця” і номер її вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

*Формули* нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні

відповідної формули в круглих дужках арабськими цифрами, наприклад: (3.1), перша формула третього розділу.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у тексті. Інші нумерувати не рекомендується.

### 3.3. Таблиці

Приклад побудови таблиці:

*Таблиця 1.2* – Динаміка рівня злочинності у Чернігівській області з 2012 р. по 2016 р. \*

Рік	Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, %	Злочини у сфері обігу психотропних речовин, %
2012	12,5	9,7
2013	15,7	10,6
2014	22,1	13,4
2015	32,3	17,1
2016	45,8	20,2

\* Розраховано автором на підставі даних Державного комітету статистики України.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті або на наступній сторінці, а за необхідності – у додатку. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш, при цьому назву вміщують тільки над її першою частиною.

Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

### Формули

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою і в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова „де” без двокрапки.

Наприклад:  $K_i = (Z/N) \cdot 10000$  (або 100000),

де  $Z$  — кількість злочинів;  $N$  — чисельність населення регіону віком старше 14 років

Рівняння і формули треба виділяти з тексту окремими рядками. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення ( $\square$ ) і ділення (:).

### Посилання

В процесі написання роботи ЗВО повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які він наводить у роботі, або на яких ідеях і висновках розробляється проблема.

Посилання в тексті слід зазначати у квадратних дужках порядковим номером за переліком джерел, наприклад: «... у працях [1, с. 7]...», або [4, с. 52].

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером, наприклад, «рис. 1.2», на формули – порядковим номером формули в дужках «...у формулі (1.1)».

На всі таблиці в тексті мають бути посилання, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2».

*Основні вимоги до технічного оформлення додатків.* Додатки слід оформлювати у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті студентської наукової роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовки, надрукований посередині рядка з великої літери. Посередині рядка над заголовком з великої літери повинно бути надруковано слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Якщо додаток (додатки) оформлюється як окрема частина наукової роботи, то він повинен мати титульну сторінку.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ъ. Наприклад: додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається "дод. А". Додатки повинні мати спільну з роботою наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку відповідно до вимог стандарту. У такому разі перед кожним номером ставиться позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А. 2 — другий розділ додатка А; В. 3.1 — підрозділ 3.1 додатка В; Д. 4.1.2 — пункт 4.1.2 додатка Д; З. 1.3.3.4 — підпункт 1.3.3.4 додатка З.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка. Наприклад: рисунок В.3 — третій рисунок додатка В; таблиця А.2 — друга таблиця додатка А; формула (А.1) — перша формула додатка А. Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння. їх нумерують так: рисунок А.1, таблиця А.1, формула В.1.

Джерела, які студент цитує лише в додатках, розглядають незалежно від процитованих в основній частині наукової роботи і перелічується наприкінці кожного додатка у списку використаної літератури.

Форма цитування, правила складання списку використаної літератури і виноска повинні бути аналогічними прийнятим в основній частині магістерської роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у списку використаної літератури і у виносках ставлять позначення додатка.

Якщо в студентській роботі як додаток використовується документ, що має самостійне значення і оформлюється згідно з вимогами до документа цього виду, його копію вміщують у магістерській роботі без

змін в оригіналі. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово "ДОДАТОК" і назву додатку (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок магістерської роботи (нумерацію сторінок документа залишають).

Студент оформлює обкладинку (сторінки 3 і 1) згідно з вимогами стандарту з бібліотечної та видавничої справи.

Крім обов'язкових елементів, дипломна (магістерська) робота може включати як додатки витяги з нормативних актів, копи документів, зразки анкет, за якими виконувалось узагальнення практики, дані соціологічних досліджень, таблиці, схеми тощо.

### **Порядок оформлення списку переліку посилань (використаних джерел)**

Перелік використаних джерел будують у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку.

Вимоги до оформлення посилань:

#### **а) посилання на підручник, посібник, монографію, словник:**

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права [Текст] : підруч. для вузів / О. Ф. Скакун. – Харків : Консум ; Ун-т внутр. справ, 2000. – 704 с.
2. Свобода інформації [Текст] : навч. посіб. для держ. служб. ; [пер. з англ. Р. Тополевського]. – К. : Тютюкін, 2010. – 128 с.
3. Рабінович П. М. Права людини і громадянина [Текст] : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2004. – 464 с.
4. Фурашев В.М. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодення і майбутнє / В.М. Фурашев, Д.В. Ланде, О.М. Григор'єв, О.В. Фурашев. // Монографія. Київ: ТОВ "Київська типографія", 2005. – 163 с.
5. Стратегічні комунікації [Текст] : словник / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2016. – 416 с.

#### **б) посилання на статтю:**

1. Халамендик В. Б. Інформаційна гігієна як фактор збереження психічного здоров'я людини [Текст] / В. Б. Халамендик // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2008. – Вип. 35. – С. 82-89.

#### **в) посилання на електронні джерела інформації:**

1. Эйдман И. Декларация прав человека в эпоху интернет-революции [Електронний ресурс] / И. Эйдман. – Режим доступа: <http://forum-msk.org/material/society/4553244.html>.

#### **г) посилання на нормативні документи:**

1. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-ХІІ [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 10. — Ст. 43.

#### **д) посилання на автореферат дисертації:**

1. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань [Текст] : автореф. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Чемерис Інна Михайлівна. – Київ, 2008. – 24 с.

## 5. КЕРІВНИЦТВО НАПИСАННЯМ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Керівництво студентською науковою роботою здійснюється з метою надання студентові необхідної допомоги у процесі її написання, а також здійснення контролю за дотриманням вимог, які висуваються до наукової роботи у вищих навчальних закладах. Науковий керівник магістерської роботи призначається завідувачем кафедри і затверджується наказом декана факультету. Він керує підготовкою наукової роботи, формує разом із студентом план і завдання, список необхідної літератури, надає допомогу в розробці календарного графіку виконання досліджень на весь час написання роботи.

До основних належать такі форми керівництва:

- попередні консультації;
- погодження плану наукової роботи;
- поточні консультації;
- перевірка наукової роботи;
- написання відгуку на роботу;
- консультація з питань захисту студентської наукової роботи.

Науковий керівник несе відповідальність за стан виконання та оформлення студентських наукових робіт.

### *Попередні консультації*

Попередні консультації, зокрема, включають:

- загальну консультацію щодо основних вимог до магістерської роботи на відповідній кафедрі інституту (форма виконання, обсяг, терміни написання, особливості змісту окремих розділів тощо);
- поради щодо бібліографії (необхідний обсяг нормативного матеріалу, основні монографічні роботи, теми, останні публікації в періодиці, зарубіжні джерела, методика складання списку літератури тощо);
- рекомендації щодо використання с магістерській роботі матеріалів практики (насамперед неопублікованих) та інших матеріалів ілюстративного характеру.

У результаті попередніх консультацій студент має одержати чіткі та конкретні орієнтири щодо того, що таке курсова (дипломна, магістерська) робота і що він має зробити на початковому етапі її написання.

### *Погодження плану наукової роботи і визначення індивідуального завдання*

Як правило, ця форма керівництва магістерською роботою передбачає:

- рекомендації студенту щодо опрацювання джерел, необхідних для складання плану магістерської роботи;
- ознайомлення з запропонованим студентом планом наукової роботи;
- оцінка змісту запропонованого плану;
- у разі потреби — формулювання конкретних зауважень і пропозицій щодо плану та їх обговорення із студентом.

У результаті на цьому етапі повинен бути вироблений і узгоджений основний варіант (іноді на основі кількох варіантів) плану наукової роботи. Згідно з планом роботи керівник окреслює студентові індивідуальні завдання.

#### *Поточні консультації*

Поточні консультації можуть проводитися з окремих питань:

- узагальнення результатів експерименту та опрацювання матеріалів дослідження;
- уточнення позиції студента щодо висвітлення спірних питань;
- використання отриманих статистичних даних, досвіду практичної роботи центрів соціальної допомоги та соціальних служб для молоді тощо;
- формулювання пропозицій щодо вдосконалення соціальної роботи з конкретного напрямку дослідження, розробки, рекомендації практичного характеру та ін.

У результаті поточних консультацій студент має отримати від керівника конкретну допомогу у вирішенні питань, які з'являються у нього в процесі створення першого варіанту наукової роботи.

#### *Перевірка студентської наукової роботи*

За домовленістю між керівником і студентом перевірка наукової роботи може відбуватися поетапно (перевірка окремих розділів параграфів), що проводиться у процесі її написання, або перевірка першого варіанту загалом.

Після перевірки керівник дає загальну оцінку напрацьованого матеріалу:

- якою мірою поданий матеріал відповідає вимогам до курсової (дипломної, магістерської) роботи;
- робить зауваження, які студент обов'язково має врахувати при доопрацюванні (студент може відстоювати свою позицію аргументуючи її).

Якщо студент відмовляється врахувати вмотивовані зауваження чи рекомендації керівника наукової роботи, останній попереджає студента про те, які наслідки на його думку, це матиме: негативний відгук, негативна рецензія, зниження оцінки за наукову роботу під час її захисту тощо.

Остаточне рішення про допуск роботи до захисту на ДЕК приймається після попереднього захисту на засіданні кафедри та участі студента у науковій конференції.

#### *Написання відгуку на магістерську роботу*

Після подання студентом остаточного варіанту магістерської роботи керівник пише офіційний відгук на роботу. Зміст відгуку залежить від конкретних висновків, які керівник зробив після перевірки остаточного варіанта магістерської роботи.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, повністю відповідає вимогам, які ставляться до магістерської роботи, він у загальній формі відзначає це у відгуку і робить висновок щодо можливості допущення роботи до захисту.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, в основному відповідає вимогам до магістерської роботи, він зазначає це у відгуку. Водночас керівник може навести конкретні недоліки поданого варіанту роботи, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. Наприкінці відгуку керівник робить висновок щодо можливості допущення поданого варіанта магістерської роботи до захисту в ЕК.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, загалом не відповідає вимогам до магістерської роботи, він зазначає це у відгуку. Водночас керівник зобов'язаний навести найістотніші недоліки поданого варіанта, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. Наприкінці відгуку керівник робить висновок щодо неможливості допуску поданого варіанту магістерської роботи до захисту.

Наявність відгуку на дипломну роботу є необхідним для прийняття рішення завідувачем кафедри про її допущення чи недопущення до захисту в ЕК.

#### *Рецензія на магістерську роботу*

Кожна завершена магістерська робота направляється відповідною кафедрою на зовнішню рецензію. До рецензування залучаються провідні фахівці органів державної влади та місцевого самоврядування, а також наукові та науково-педагогічні працівники науково-дослідних установ. Рецензент визначається завідувачем кафедри за умови, що коло наукових та фахових інтересів рецензента відповідає тематиці роботи. Рецензія має бути підписана та завірена організацією, в якій працює рецензент. У рецензії має бути визначена актуальність обраної теми, практична значущість виконаної магістерської роботи, дана характеристика щодо розкриття теми роботи, відповідність її змісту до завдання. Рецензент робить висновок щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів розроблених студентом до вдосконалення діяльності організації, яка була об'єктом дослідження.

У рецензії дається загальна оцінка магістерської роботи (оформлення, стиль, грамотність викладання). За бажанням рецензент може висловити



зауваження та думку про оцінку роботи (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), робить висновок щодо можливості допущення її захисту перед ЕК.

## **6. ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Магістерську роботу разом з демонстраційним матеріалом, відзивом наукового керівника і зовнішньою рецензією подають на кафедру за графіком її виконання. Після ознайомлення із змістом і оформленням роботи кафедра організовує попередній захист роботи, вирішує питання про допуск до захисту перед Державною атестаційною комісією і направлення на зовнішню рецензію.

До захисту магістерських робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану та освітньо-професійній програмі за спеціальністю 081 «Право», спеціалізацією «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)».

Для захисту випускної кваліфікаційної роботи у ЕК подають:

- виконану випускну кваліфікаційну роботу магістра;
- письмовий відгук наукового керівника;
- письмову зовнішню рецензію на роботу;
- диск з комп'ютерним варіантом магістерської роботи у форматі Word 97, Word 2000 або Word XP

Робота подається у двох друкованих примірниках у твердих палітурках з підписом студента, наукового керівника. До ЕК можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують наукову та практичну цінність виконаної магістерської роботи: друковані статті за темою роботи; документи, що вказують на практичне застосування роботи; макети, зразки матеріалів тощо.

Магістерська робота до захисту не допускається, якщо:

- робота не відповідає вимогам означених методичних рекомендацій;
- робота написана на тему, яка своєчасно не була затвердженою;
- робота виконана не самостійно;
- структура роботи не відповідає методичним вимогам;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота недбало оформлена;
- відсутній відгук наукового керівника;
- відсутні зовнішня рецензія.

Захист магістерських робіт, як і складання державних іспитів проводиться на відкритому засіданні ЕК при обов'язковій присутності Голови комісії або його заступника.

Захист магістерської роботи складається з таких частин:

- виступ студента;
- відповіді на поставлені запитання;

У процесі виступу магістранта рекомендується використовувати заздалегідь підготовлені мультимедійні презентації.

Підготовка до захисту магістерської роботи полягає у виготовленні засобів для унаочнення основних результатів досліджень і готуванні доповіді виступу.

#### *Вимоги до презентації*

Презентація виступу на захисті магістерської роботи зазвичай не повинна перевищувати 20 слайдів, але краще вкласти матеріал у 15-16 слайдів (максимум 2 слайди на хвилину промови). Тло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. Можна скористатися шаблонами, які містить програма. Бажано, щоб кольори схем, діаграм, малюнків були яскравішими за тло, а отже краще використовувати світле тло з невеликою кількістю декоративних елементів. Ефекти анімації мають допомагати сприйманню інформації, а не бути самоціллю і не відволікати увагу слухачів від змісту презентації. Бажано не використовувати складних прописних шрифтів, розмір шрифтів має бути не менше, ніж 20-22 pt. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 12-15 строчок тексту.

Презентація виступу повинна містити:

- короткий теоретичний вступ (вказати хто займався досліджуваною проблемою і які підходи вироблені) (1-2 слайди);
- мета (1 слайд)
- гіпотези дослідження (на розсуд керівника) (1 слайд);
- методи та методики дослідження (1 слайд);
- опис змінних і сталих (1-2 слайди);
- опис результатів дослідження (10-12 слайдів);
- висновки та рекомендації (1-2 слайди).

Рекомендуємо звернути увагу на типові помилки, які виникають під час підготовки :

- забагато матеріалу на слайді;
- забагато слайдів;
- дуже швидко йдуть слайди;
- малий шрифт;
- надмірне “декорування”;
- тло слайду (шаблон) зливається з текстом або надміру яскравий, відволікає увагу;
- невиправдане використання ефектів анімації;
- виступаючий говорить до екрану.

Студент готує тези виступу чи повний його текст, як правило, заздалегідь. Для захисту кваліфікаційної роботи студентові надається 8–10 хвилин. Текст виступу включає:

- обґрунтування актуальності вибраної теми наукової роботи;
- визначення категоріального апарата дослідження;

- висвітлення найважливіших теоретичних і практичних проблем з теми роботи, визначення власної позиції щодо спірних питань;
- конкретні висновки, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення соціальної та соціально-педагогічної роботи з клієнтами, поліпшення практики соціальної допомоги, подальших наукових досліджень з теми роботи тощо.

Текст магістерської роботи та виступ студента є підставою для попередніх висновків членів ЕК щодо оцінки наукової роботи, сумлінності та самостійності студента в роботі над обраною темою дослідження.

Звітними документами про захист випускних кваліфікаційних робіт студентами старших курсів є: виконана випускна кваліфікаційна робота; письмовий відгук наукового керівника; письмова рецензія на випускну роботу; протокол засідання ЕКу.

#### *Запитання та відповіді*

Після виступу студент має відповідати на запитання, які можуть бути поставлені йому присутніми. Ставити питання мають голова (головуючий на засіданні) та члени ЕК, а з дозволу голови (головуючого на засіданні) ЕК й інші присутні особи. Запитання повинні стосуватися змісту чи форми магістерської роботи, а також окремих положень, сформульованих студентом під час його виступу на засіданні ЕК.

Відповіді на питання мають бути короткими, аргументованими, чіткими та конкретними. Вони повинні показати рівень загальної соціально-педагогічної грамотності студента і рівень його підготовки за обраною спеціалізацією. Відповіді студента під час захисту наукової роботи сприяють поглибленню висновків, які роблять члени ЕК після виступу студента.

## **7. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Кожний член ЕК самостійно приймає рішення щодо оцінки студентської наукової роботи з урахуванням як особистого ознайомлення, так і з огляду на якість її захисту, і на закритому засіданні ці оцінки повідомляється іншим членам ЕК. Рішення щодо остаточної оцінки приймається після обговорення членами ЕК. Кожний член ЕК у разі незгоди з остаточною оцінкою має право на окрему думку, яку він може записати у протоколі ЕК.

Підсумкову, диференційовану за чотирибальною шкалою, оцінку наукової роботи оголошує голова ЕК у присутності студентів.

У разі отримання незадовільної оцінки студент може з дозволу адміністрації Інституту (факультету) захистити її протягом трьох днів під час роботи ЕК. В разі незгоди з боку студента, він вважається

відрахованим як такий, що не виконав навчальну програму за фахом підготовки зі спеціальності.

*Критерії оцінювання магістерських робіт за спеціальністю 081 «Право», спеціалізацією «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»:*

**оцінка „відмінно”** магістерська робота є бездоганною за змістом і оформленням; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена вільно і переконливо, зі знанням всіх аспектів теми; відповіді правильні; робота повністю відповідає встановленим вимогам; відгуки та рецензії позитивні;

**оцінка „добре”** – тема роботи практично розкрита, але мають місце недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині дещо поверхово проаналізовані літературні джерела; недостатньо використані інформаційні матеріали; є окремі зауваження рецензента, але в цілому рецензія і відгуки позитивні; доповідь логічна, викладена вільно, відповіді на запитання членів ДЕК в основному правильні; робота оформлена згідно з вимогами;

**оцінка „задовільно”** – тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета дослідження; суттєво обмежений аналіз наукової полеміки з означеної проблеми; в аналітичній частині є надлишок елементів описовості; добір інформаційних матеріалів (таблиці, схеми, графіки) не завжди обґрунтований; рекомендації і пропозиції завершального розділу обґрунтовано непереконливо; рецензія та відгуки містять суттєві зауваження; не всі відповіді на запитання членів ДЕК правильні чи недостатньо повні; є зауваження щодо оформлення роботи;

**оцінка „незадовільно”** – сформульована мета дослідження не розкрита у роботі; відсутній логічний зв'язок між розділами; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз зроблено поверхово, переважає описовість; відсутній докладний аналіз проблем соціального регулювання досліджуваних суспільних відносин; відсутні особисті висновки та пропозиції автора; робота не відповідає спеціальності „соціальна робота”; є суттєві недоліки в оформленні роботи; ілюстрації до захисту відсутні; доповідь прочитана за текстом, відповіді на запитання неточні і неповні.

Узагальнені критерії оцінювання за шкалою ESTC

Критерії оцінювання роботи	Рейтинговий бал за глобальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Роботу виконано самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті і завданням;</li> <li>• робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно;</li> <li>• роботу захищено на «відмінно».</li> </ul>	90-100	A	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Роботу виконано самостійно, зміст</li> </ul>	82-89	B	

загалом відповідає назві, завдання виконані, мети досягнуто; • робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; • роботу захищено на «добре».			добре
• Роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання у цілому виконані, мети досягнуто; • в оформленні роботи є незначні недоліки, зокрема мовні; • роботу захищено на «добре».	75-81	C	
• Роботу виконано самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано частково, що позначалося на повноті досягнення мети; • недостатня кількість бібліографічних джерел; • в оформленні роботи є недоліки, мовні помилки; • роботу захищено на «задовільно».	66-74	D	задовільно
• Роботу виконано в основному самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано не повністю, мети досягнуто лише частково; • недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • в оформленні роботи є недоліки, мовні помилки, істотні порушення вимог до наукового стилю; • роботу захищено на «задовільно».	60-65	E	
• Роботу списано або зміст не розкрито, студент не вміє користуватися науковим апаратом; • недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • роботу виконано без дотримання формальних вимог, велика кількість мовних помилок; • роботу захищено на «незадовільно».	0-59	F-FX	незадовільно

#### *Деталізовані критерії оцінювання*

При оцінюванні захисту магістерської роботи екзаменаційна комісія бере до уваги такі фактори:

- якість магістерської роботи в цілому (її творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення магістерської роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

- рівень виступу магістранта (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- відгук керівника і оцінку роботи рецензента.

За результатами захисту магістерської роботи виставляється оцінка відповідно до нижченаведених критеріїв.

Критерії оцінки магістерських робіт	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
<ul style="list-style-type: none"> <li>• робота написана самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті та завданням;</li> <li>• правильно визначено і оформлено науковий апарат дослідження;</li> <li>• зроблено глибокий і всебічний аналіз наукових джерел;</li> <li>• авторські висновки зроблено на високому рівні узагальнення;</li> <li>• якісно виконано експериментальне дослідження; підготовлені практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали;</li> <li>• робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно;</li> <li>• робота подана на кафедру вчасно;</li> <li>• рецензент оцінив роботу на оцінку «відмінно» (А);</li> <li>• захист роботи відбувся на «відмінно».</li> </ul>	відмінно	А 90-100 балів
<ul style="list-style-type: none"> <li>• робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані і мета досягнута;</li> <li>• правильно визначено і оформлено науковий апарат дослідження;</li> <li>• зроблено глибокий аналіз наукових джерел;</li> <li>• авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення;</li> <li>• не всі дослідницькі завдання експериментального дослідження виконано, але підготовлено необхідні практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали;</li> <li>• робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно;</li> <li>• робота подана на кафедру вчасно;</li> <li>• рецензент оцінив роботу на оцінку «добре» (В чи С);</li> <li>• захист роботи відбувся на «добре».</li> </ul>	добре	В 82-89 балів
<ul style="list-style-type: none"> <li>• робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані і мета досягнута;</li> <li>• правильно визначено і оформлено науковий</li> </ul>	добре	С 75-81 бал

<p>апарат дослідження;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• зроблено глибокий аналіз наукових джерел;</li> <li>• авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення;</li> <li>• в оформленні роботи є окремі недоліки, у тому числі мовні;</li> <li>• не всі дослідницькі завдання експериментального дослідження виконано, практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали розроблені не в повному обсязі;</li> <li>• робота подана на кафедру вчасно;</li> <li>• рецензент оцінив роботу на оцінку «добре» (С);</li> <li>• захист роботи відбувся на «добре».</li> </ul>		
<ul style="list-style-type: none"> <li>• робота написана самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети;</li> <li>• аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми;</li> <li>• авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення;</li> <li>• експериментальна робота носить фрагментарний характер; представлені лише окремі практичні рекомендації/ навчально-методичні матеріали;</li> <li>• в оформленні роботи є недоліки; недостатня кількість бібліографічних джерел; є мовні помилки;</li> <li>• рецензент оцінив роботу на оцінку «задовільно» (D чи E);</li> <li>• захист роботи відбувся на «задовільно».</li> </ul>	задовільно	D 66-74 бали
<ul style="list-style-type: none"> <li>• робота написана в основному самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети;</li> <li>• аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; застаріла і недостатня бібліографія;</li> <li>• авторські висновки зроблено на невисокому рівні узагальнення;</li> <li>• експериментальна робота носить фрагментарний характер; практичні рекомендації/ навчально-методичні матеріали відсутні або не відповідають змісту;</li> <li>• в оформленні роботи є недоліки; суттєві порушення мовного режиму;</li> <li>• рецензент оцінив роботу на оцінку «задовільно»</li> </ul>	задовільно	E 60-65 балів

(E); • захист роботи відбувся на «задовільно».		
• робота списана або зміст не розкритий; студент не вміє користуватися науковим апаратом; • робота оформлена без дотримання вимог; велика кількість мовних помилок; • робота подана на кафедру після встановленого терміну; • рецензент оцінив роботу на оцінку «незадовільно» (FX); • захист роботи відбувся на «незадовільно».	незадовільно	F- FX 0 -59 балів

## **8. ТИПОВІ ПОМИЛКИ, ЯКІ ДОПУСКАЮТЬ СТУДЕНТИ ПРИ НАПИСАННІ ТА ОФОРМЛЕННІ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

Рекомендуємо звернути увагу на типові помилки, що трапляються в написанні та оформленні магістерської роботи з метою їх уникнення.

1. Зміст роботи не відповідає плану магістерської роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи чи параграфи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта та предмета дослідження.

4. Автор не проявив самостійності, робота є компіляцією або навіть плагіатом.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової наукової літератури за останні 5-10 років з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з означеної теми роботи має форму анотованого списку і не відображає рівня досліджуваності проблеми.

7. Не розкрито зміст та організацію особистого експериментального (дипломна, магістерська) дослідження (його суть, тривалість, місце виконання кількість обстежуваних, їх характеристики), поверхово висвітлено стан практичної соціальної роботи.

8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження або висновки не відповідають поставленим завданням.

9. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких використано матеріал.

10. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.

11. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.



12. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

**9. Орієнтовний перелік випускних кваліфікаційних робіт за спеціальністю 081 "Право", спеціалізацією "Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура, Адвокатура)"**

1. Амністія: проблеми застосування (на підставі матеріалів судової практики судів Північного регіону України).
2. Визначення злочину та заходів кримінально-правового впливу в сучасному кримінальному праві Франції, Німеччини, Італії, Швеції, Швейцарії.
3. Віктимність неповнолітніх та її запобігання.
4. Віктимологічна профілактика насильницьких злочинів.
5. Впровадження вимог міжнародних стандартів щодо поводження із засудженими до позбавлення волі в кримінально-виконавче законодавство України.
6. Геронтологічна злочинність: кримінологічна характеристика та запобігання.
7. Джерела кримінального права.
8. Докази в кримінальному провадженні: поняття та юридичні властивості.
9. Доказове право та його значення у вирішенні завдань кримінального судочинства.
10. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики.
11. Досудове розслідування як початковий етап у кримінальному провадженні.
12. Дотримання процесуальної форми суб'єктами доказування у кримінальному провадженні.
13. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.
14. Забезпечення права на правову допомогу засудженим до позбавлення волі.
15. Загальна характеристика джерел кримінального права України.
16. Загальна характеристика кримінально-процесуальної діяльності слідчого.
17. Загальна характеристика процесуального керівництва військового прокурора за розслідуванням злочинів.
18. Загальна характеристика тенденцій сучасного кримінального права держав пострадянського простору.
19. Заходи соціального захисту в кримінальному праві України.

20. Концептуальні засади реформування кримінально-виконавчої політики України на сучасному етапі розвитку держави.
21. Криміналістична трасологія.
22. Криміналістична характеристика злочинів в сфері економіки.
23. Криміналістична характеристика контрабанди (за матеріалами слідчо-судової практики органів досудового розслідування та судів Північного регіону України).
24. Криміналістичне дослідження рукописного письма: предмет і завдання.
25. Криміналістичні версії.
26. Кримінальна відповідальність за бандитизм.
27. Кримінальна відповідальність за викрадення людини.
28. Кримінальна відповідальність за злочини працівників правоохоронних органів.
29. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері службової діяльності.
30. Кримінальна відповідальність за перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.
31. Кримінальна відповідальність за порушення права на освіту.
32. Кримінальна відповідальність за протидію законній господарській діяльності.
33. Кримінальна відповідальність за таємне викрадення чужого майна, вчинене у співучасті.
34. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми
35. Кримінальна відповідальність юридичних осіб у законодавстві України та законодавстві зарубіжних країн континентальної Європи: порівняльно-правовий аналіз.
36. Кримінальна відповідальність як самостійний інститут кримінального права.
37. Кримінальне процесуальне доказування як різновид пізнавальної діяльності.
38. Кримінально - правова характеристика шахрайства
39. Кримінально-виконавчі засади запобігання злочинам серед жінок, засуджених до позбавлення волі на певний строк.
40. Кримінально-правова охорона честі та гідності особи.
41. Кримінально-правова характеристика бандитизму.
42. Кримінально-правова характеристика вбивства через необережність.
43. Кримінально-правова характеристика грабежу.
44. Кримінально-правова характеристика контрабанди (за матеріалами слідчо-судової практики органів досудового розслідування та судів Північного регіону України).
45. Кримінально-правова характеристика посягання на життя державного чи громадського діяча.
46. Кримінально-правова характеристика психічного насильства.
47. Кримінально-правова характеристика розбою.
48. Кримінально-правові заходи безпеки, заходи реституції і компенсації.

49. Кримінологічна характеристика та запобігання контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
50. Кримінологічна характеристика та запобігання перешкоджанню здійснення виборчого права.
51. Кримінологічна характеристика та запобігання порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.
52. Кримінологічна характеристика та запобігання рецидивній злочинності в Україні.
53. Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом (проблеми кримінально-правової кваліфікації)
54. Методика розслідування злочинів проти порядку проходження військової служби (ст.ст.407-409 КК України).
55. Методика розслідування злочинів, що передбачають відповідальність за посягання на військове майно (ст.ст. 410-413 КК України).
56. Методика розслідування злочинів, що передбачають відповідальність за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю.
57. Міжнародний досвід у запобіганні злочинам, що вчиняються транснаціональними організованими угрупованнями.
58. Міжнародно-правові критерії застосування примусу у кримінальному провадженні.
59. Міжнародно-правові стандарти у галузі запобігання молодіжної злочинності.
60. Наукові основи, поняття і принципи криміналістичної ідентифікації.
61. Неповнолітній як суб'єкт відповідальності за кримінальним правом України.
62. Організаційно-правові аспекти взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.
63. Організаційно-правові основи системи профілактики злочинів в Україні.
64. Основні засади доказування у кримінальному провадженні.
65. Особливості виконання покарання у виді обмеження волі.
66. Особливості виконання покарання у виховних колоніях для неповнолітніх
67. Особливості виконання покарання у виховних колоніях для неповнолітніх.
68. Особливості процесу доказування на стадіях кримінального провадження.
69. Особливості процесуального статусу прокурора у кримінальному провадженні.
70. Передумови криміналізації відповідальності юридичних осіб.
71. Перспективи ратифікації Україною Римського Статуту Міжнародного кримінального суду.

72. Підготовка матеріалів на судово-почеркознавчу експертизу.
73. Підстави кримінальної відповідальності.
74. Підстави та порядок участі адвоката у Європейському суді з прав людини.
75. Помилка у кримінальному праві та її значення
76. Поняття вини як елементу суб'єктивної сторони злочину за кримінальним правом України.
77. Поняття і зміст теорії доказів у кримінальному процесуальному праві.
78. Поняття одиничного злочину, його види.
79. Поняття рецидиву злочину.
80. Поняття та види фактичної помилки, її врахування при кваліфікації.
81. Поняття та підстави кримінально-правової кваліфікації.
82. Поняття юридичної помилки та її правове значення.
83. Правова регламентація і підстави участі адвоката в господарському судочинстві.
84. Правовий статус адвоката в Україні.
85. Презумпція невинуватості у кримінальному провадженні.
86. Проблеми адаптації кримінального законодавства України до права Європейського Союзу.
87. Проблеми використання доказів та їх процесуальних джерел в кримінальному провадженні.
88. Проблеми використання доказів у кримінальному провадженні.
89. Проблеми збирання, перевірки та оцінки доказів та їх джерел у кримінальному провадженні.
90. Проблеми реформування органів прокуратури України.
91. Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.
92. Процесуальний статус адвоката-захисника в суді першої інстанції.
93. Процесуальний статус потерпілого у кримінальному провадженні.
94. Процесуальний статус прокурора у кримінальному провадженні.
95. Режим як один з основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених у виправних колоніях України.
96. Розбій як форма викрадення чужого майна: кримінально-правовий аспект.
97. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.
98. Соціально-правові проблеми реалізації кримінальної відповідальності.
99. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги: правове регулювання та загальна характеристика.
100. Судова практика в системі джерел кримінального права
101. Сучасний рівень і тенденції розвитку криміналістики в Україні та країнах континентальної Європи: порівняльно-правовий аналіз.
102. Сучасний стан та тенденції розвитку прокуратури України.

103. Сучасні проблеми та шляхи удосконалення виконання покарання у виді довічного позбавлення волі в Україні.
104. Тактика первісного етапу розслідування екологічних злочинів.
105. Тактика проведення обшуку.
106. Тактика проведення одночасного допиту двох та більше осіб і фіксація його результатів.
107. Тактика проведення слідчого експеримента.
108. Тактика розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними групами.
109. Теоретико-правові проблеми застосування спеціальної конфіскації за кримінальним законодавством України.
110. Теоретико-правові проблеми звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.
111. Теоретико-правові проблеми призначення покарання у вигляді довічного ув'язнення (за матеріалами судової практики судів Північного регіону України).
112. Теорії покарання в науці кримінального права
113. Теорії співучасті у кримінальному праві.
114. Характеристика суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги.

## **ДОДАТКИ**

**Додаток А****Зразок заяви про затвердження теми магістерської роботи**

Завідувачу кафедри кримінального права та правосуддя

Чернігівського національного технологічного університету

доценту \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по-батькові)

студента(ки) \_\_\_\_ курсу

\_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по-батькові)

**Заява**

Прошу затвердити тему моєї магістерської роботи \_\_\_\_\_ і призначити науковим керівником (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище й ініціали викладача).

Дата

Підпис

**Додаток Б**  
**Завдання до магістерської роботи**  
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Юридичний факультет

Кафедра кримінального права та правосуддя

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Головко Михайло Борисович

"\_\_\_" \_\_\_\_\_ 201\_\_р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ  
РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Іванов Іван Іванович

Тема роботи:

Кримінально-правова характеристика бандитизму

Тему затверджено наказом ректора

від "\_\_\_" \_\_\_\_\_ 201\_\_р. № \_\_\_\_\_

1. Вхідні дані до роботи \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

2. Зміст роботи \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_



### Календарний план

№	Назва етапів роботи	Термін виконання	Примітки
1.	Розділ 1. (Зазначаєте назву)	до 01.11.2016 р.	
2.	Розділ 2. (Зазначаєте назву)	до 20.11.2016 р.	
3.	Розділ 3. (Зазначаєте назву)	до 15.12.2016 р.	
4.	Подання випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі для проведення попереднього захисту	до 15.01.2016 р.	
5.	Доопрацювання випускної кваліфікаційної роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	до 20.01.2017 р.	
6.	Рецензування випускної кваліфікаційної роботи	до 22.01.2017 р.	

Завдання підготував:

Керівник \_\_\_\_\_  
(підпис)

Берднік Інна Володимирівна

«\_\_» \_\_\_\_\_ 2016 р.

Завдання одержав:

студент \_\_\_\_\_  
(підпис)

Іванов Іван Іванович  
(підпис)

«\_\_» \_\_\_\_\_ 2016 р.

**Додаток В****Зразок написання титульної сторінки магістерської роботи**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

Юридичний факультет

Кафедра кримінального права та правосуддя

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Головко Михайло Борисович

" \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 201\_\_р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Кримінально-правова характеристика бандитизму**

081 «Право»

Виконавець:

студент гр. МКПРп-161

Іванов Іван Іванович \_\_\_\_\_

(підпис)

Керівник:

к.ю.н., доцент, професор кафедри

кримінального права та правосуддя

Берднік Інна Володимирівна

\_\_\_\_\_

(підпис)

Чернігів 2017

**Додаток Г**  
**Зразок змісту магістерської роботи**  
**ЗМІСТ**

<b>АНОТАЦІЯ.....</b>	<b>4</b>
<b>SUMMARY.....</b>	<b>5</b>
<b>ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....</b>	<b>6</b>
<b>ВСТУП.....</b>	<b>7</b>
<b>1 НАЗВА РОЗДІЛУ (ЖИРНИЙ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ).....</b>	<b>13</b>
1.1 Назва підрозділів.....	13
1.2 Назва підрозділів .....	18
1.3 Назва підрозділів .....	26
<b>Висновки до розділу 1.....</b>	<b>34</b>
<b>2 НАЗВА РОЗДІЛУ (ЖИРНИЙ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ).....</b>	<b>36</b>
2.1 Назва підрозділів .....	36
2.2 Назва підрозділів.....	46
2.3 Назва підрозділів .....	54
<b>Висновки до розділу 2.....</b>	<b>63</b>
<b>3 НАЗВА РОЗДІЛУ (ЖИРНИЙ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ).....</b>	<b>65</b>
3.1 Назва підрозділів .....	65
3.2 Назва підрозділів.....	74
<b>Висновки до розділу 3.....</b>	<b>87</b>
<b>ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....</b>	<b>90</b>
<b>ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....</b>	<b>93</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>96</b>

## Додаток Д

### Перелік умовних позначень

У тексті магістерської роботи можуть застосовуватися загальноприйняті скорочення без внесення їх у перелік умовних позначень.

Наприклад:

- при посиланні:
- див. – дивись,
- пор. – порівняй;
- при позначенні цифрами століть і років: ст. – століття, р. – рік, рр. – роки;
- після перерахування в кінці речення: та ін. – та інше, і т. п. – і тому подібне;
- при географічних найменуваннях: м. – місто, мм. – міста, обл. – область;
- при посиланнях: на таблиці – табл. 1.1, малюнок – мал. 2.1, розділ – розд. 1, том – т.

Водночас якщо автор використовує спеціальні скорочення, специфічну термінологію, їх перелік подають як окремий список і розміщують перед “Вступом”. Цей перелік друкується двома колонками. Зліва за абеткою розміщують скорочення, а справа подають їх розшифровку.

У випадку, коли такі скорочення, специфічна термінологія повторюються менше трьох разів, перелік умовних позначень у науковій роботі не складають. Їх розшифровку наводять безпосередньо в тексті при першому згадуванні.

## Додаток Ж

### Зразок написання вступу до магістерської роботи

**Актуальність теми.** Бандитизм – один із найбільш небезпечних злочинів проти громадської безпеки. Функціонування в Україні банд, метою існування яких є вчинення озброєних нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, загрожує як громадській безпеці в цілому, так і життю, здоров'ю людей, їх власності, перешкоджає нормальній господарській діяльності, що створює стан незахищеності суспільства від злочинних посягань. Усе це зумовлює необхідність вжиття з боку держави ефективних заходів, у тому числі й кримінально-правового характеру, спрямованих на протидію бандитизму.

Стаття 257 Кримінального кодексу (далі – КК) України порівняно з Кримінальним кодексом України 1960 р. текстуальних змін не зазнала. Однак було змінено її місце в системі інститутів Особливої частини нового КК, який відніс цю норму до розділу IX Особливої частини “Злочини проти громадської безпеки”, тоді як раніше її місце було в розділі 1.1. “Інші злочини проти держави” глави 1 “Злочини проти держави”. У новому КК суттєво змінився й інститут співучасті у злочині взагалі і правова регламентація організованих форм співучасті у злочині зокрема, що значно вплинуло на вирішення питань кримінальної відповідальності за бандитизм. З урахуванням названих змін перед теорією кримінального права та практикою застосування кримінального законодавства, що встановлює відповідальність за цей злочин, виникли суттєві складнощі, пов’язані з визначенням його об’єкта, поняття й ознак банди, меж кримінальної відповідальності її учасників та осіб, які, не будучи учасниками банди, брали участь у вчинюваних нею нападах, особливостей об’єктивної й суб’єктивної сторін розглядуваного злочину, його суб’єкта, а також зі встановленням і призначенням покарання за бандитизм. Щодо вирішення зазначених питань у науці кримінального права й судовій практиці єдності думок не існує, що значно знижує можливості держави щодо протидії бандитизму.

У літературі проблеми кримінальної відповідальності за бандитизм досліджувалися в роботах М.І.Бажанова, Ф.Г. Бурчака, Р.Р. Галіакбарова, В.В.Голіни, П.І.Гришаєва, П.Ф.Гришанина, Н.О.Гуторової, М.Д.Дурманова, І.М.Даньшина, Л.М.Демидової, Т.А.Денисової, С.В.Дьякова, В.М.Дрьоміна, В.П.Ємельянова, А.Ф.Зелінського, І.В.Іваненко, М.І.Ковальова, Ю.Г.Козлова, В.С.Комісарова, Г.А.Кригера, Н.Ф.Кузнецової, Є.К.Марчука, М.І.Мельника, В.О.Навроцького, О.С.Никифорова, В.С.Овчинського, В.М.Ошерова, В.В.Сташиса, В.П.Тихого, П.Ф.Тельнова, А.Н.Трайніна, М.Д.Шаргородського, М.А.Шнейдера, М.І.Хавронюка, Т.Д.Устинової та ін.

**Мета й задачі дослідження.** Мета дослідження полягає у визначенні об’єктивних і суб’єктивних ознак бандитизму і розробленні на їх основі

рекомендацій, спрямованих як на вдосконалення кримінального законодавства, що регламентує відповідальність за даний злочин.

Дана мета зумовлює постановку й необхідність вирішення таких задач:

- 1) з'ясувати соціальну обумовленість, підстави та принципи криміналізації бандитизму;
- 2) визначити родовий та безпосередній об'єкти бандитизму, його місце в системі норм та інститутів кримінального права;
- 3) проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки та суб'єкт бандитизму;
- 4) здійснити дослідження проблем пеналізації бандитизму;
- 5) виявити недоліки норми, що передбачає кримінальну відповідальність за бандитизм, а також практики її застосування та сформулювати пропозиції щодо їх усунення.

*Об'єктом дослідження* є кримінальна відповідальність за бандитизм.

*Предметом дослідження* виступає чинне кримінальне законодавство взагалі й те, що передбачає кримінальну відповідальність за бандитизм зокрема, практика його застосування, вітчизняне кримінальне законодавство минулих років, кримінальне законодавство зарубіжних країн, міжнародно-правові документи, система наукових поглядів і розробок стосовно цієї проблеми.

**Методи дослідження.** Методи дослідження обрано з урахуванням поставлених у роботі мети й завдань дослідження, його об'єкта і предмета. Діалектичний метод дозволив розглянути питання кримінальної відповідальності за бандитизм шляхом вивчення більш загальних категорій кримінального права. Історичний та історико-правовий методи було використано при розгляді історичних витоків і генезису правової норми, що передбачає кримінальну відповідальність за бандитизм, з'ясуванні тенденцій її розвитку; порівняльно-правовий – при порівнянні норм про кримінальну відповідальність за бандитизм законодавства інших країн із кримінальним законодавством України; формально-логічний (догматичний) – для аналізу норми, що встановлює кримінальну відповідальність за бандитизм, з точки зору додержання правил законодавчої техніки при її конструюванні. За допомогою системно-структурного аналізу було показано місце досліджуваної норми КК в інституті відповідальності за бандитизм та її зв'язок з інститутом співучасті у злочині.

*Нормативно-теоретичною базою* дослідження є Конституція України, кримінальне законодавство України, інші закони України, постанови Кабінету Міністрів України щодо запобігання торгівлі людьми, постанови Пленуму Верховного суду України. У ході дослідження було вивчено та використано законодавство зарубіжних країн, а також наукову літературу з кримінального права, кримінології, історії національного законодавства, теорії держави та права, міжнародного права, цивільного права.

**Наукова новизна одержаних результатів.** На основі проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, що репрезентують новизну дослідження:

1. Здійснено аналіз підстав і принципів криміналізації бандитизму, по результатам якого доведено, що на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України можна констатувати наявність необхідних та достатніх підстав для криміналізації бандитизму, а також її відповідність в цілому виробленим наукою принципам криміналізації суспільно-небезпечних діянь.
2. На підставі проведеного історико-правового та порівняльно-правового дослідження проблем кримінальної відповідальності за бандитизм доведено, що розповсюдженість бандитизму, необхідна для його криміналізації, має місце лише в часи нестабільності соціально-економічного та політичного стану суспільства. Виходячи з цього автор прогнозує, що за умови стабілізації суспільного життя в Україні в майбутньому можлива декриміналізація бандитизму як окремого, самостійного злочину.
3. Наведено додаткові аргументи на користь того, що банда належить до такої форми співучасті, як вчинення злочину організованою групою осіб, а тому їй притаманні всі ознаки цієї форми співучасті у злочині, а також на неї повністю поширюється регулюючий вплив інституту співучасті у злочині.
4. Наведено додаткові аргументи на користь розширення змісту поняття “озброєність” як ознаки бандитизму. На відміну від пануючої в теорії кримінального права й судовій практиці позиції, озброєність запропоновано розуміти як наявність хоча б у одного з членів групи пристроїв, приладів або інших предметів, конструктивно призначених і технічно придатних для ураження живої чи іншої цілі, й таких, що не мають іншого призначення (господарського, спортивного) за умови усвідомлення учасниками групи наявності зброї та можливості її застосування під час здійснення нападів на підприємства, установи, організації або окремих осіб чи за інших обставин, пов'язаних з існуванням і діяльністю банди.
5. Обґрунтовано, що встановлення за вчинення злочину, передбаченого ст. 257 КК “Бандитизм”, кримінальної відповідальності осіб віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років не відповідає виробленим теорією кримінального права принципам встановлення за вчинення окремих злочинів зниженого віку кримінальної відповідальності. На підставі цього вноситься пропозиція виключити ст. 257 КК з передбаченого ч. 2 ст. 22 КК переліку злочинів, за які підлягають відповідальності особи у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років.
6. Обґрунтовано, що при вирішенні питань пеналізації бандитизму у сучасних умовах соціально-економічного розвитку України мета загального попередження повинна визнаватися першочерговою по стосовно мети спеціального попередження.
7. Наводяться додаткові аргументи на користь підвищення мінімальної межі санкції ст. 257 КК від п'яти до восьми років позбавлення волі.
11. Уперше доведено, що встановлення конфіскації майна в санкції ст. 257

КК не відповідає вимогам щодо встановлення цього виду покарання, визначеним у ч. 2 ст. 59 КК, оскільки наявність корисливого мотиву не є конститутивною ознакою бандитизму. З метою усунення цього недоліку запропоновано передбачити в санкції ст. 257 КК застосування конфіскації майна лише у випадках вчинення таких діянь з корисливих мотивів.

12. Запропоновано нову редакцію ст. 257 КК “Бандитизм”.

**Практичне значення одержаних результатів.** Теоретичні положення, узагальнення та висновки магістерської роботи можуть бути використані: у *науково-дослідницькій сфері* – як підґрунтя для подальшого розроблення проблеми кримінальної відповідальності за бандитизм; у *правотворчості* – при опрацюванні пропозицій щодо змін та доповнень до чинного кримінального законодавства України з метою його подальшого вдосконалення; в *навчальному процесі* – як матеріали при викладенні Особливої частини кримінального права, підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних вказівок.

**Апробація результатів дослідження.** Основні положення і висновки роботи обговорювалися на науково-практичному семінарі кафедри кримінального права та правосуддя ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ «Актуальні проблеми кримінального права та процесу», (м. Чернігів, 27 листопада 2017 р.).

**Публікації.** Основні результати проведеного дослідження викладені у 1 науковій праці.

**Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи.** Робота складається з анотацій, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, що об’єднують чотири підрозділи, висновків та переліку посилань. Загальний обсяг роботи становить 114 сторінок, з яких 105 сторінок основного тексту. Перелік посилань складається із 92 найменувань і займає 9 сторінок.



### **Додаток 3.1**

#### **Зразок написання висновків до розділів**

##### **Висновки до першого розділу**

Таким чином, проведений у цьому розділі аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. Соціальна обумовленість кримінально-правової заборони бандитизму полягає в необхідності використання засобів кримінально-правового характеру при протидії загальнонебезпечному соціальному джерелу заподіяння шкоди – злочинній діяльності озброєних банд, що створені з метою нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

2. Слід констатувати наявність необхідних та достатніх підстав для криміналізації бандитизму шляхом закріплення кримінальної відповідальності за таке діяння в окремі статті Особливої частини КК, що свідчить про необхідність збереження такої норми в чинному кримінальному законодавстві.

3. Криміналізація бандитизму здійснена таким чином, що вона в цілому відповідає виробленим наукою кримінального права принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь.

## Додаток 3.2

### Зразок написання висновків до всієї роботи

Проведений аналіз проблем кримінальної відповідальності за бандитизм дає підстави для таких висновків:

1. Бандитизм є злочином, який вперше у вітчизняному кримінальному праві було криміналізовано в часи встановлення радянської влади як злочин, що мав переважно політичну спрямованість. У подальшому бандитизм втратив політичне забарвлення та трансформувався у особливо небезпечний злочин так званої загальнокримінальної спрямованості. У сучасних умовах соціально-економічного й політичного розвитку України соціальна обумовленість кримінально-правової заборони бандитизму полягає в необхідності використання засобів кримінально-правового характеру при протидії загальнонебезпечному соціальному джерелу заподіяння шкоди – злочинній діяльності озброєних банд, що створені з метою нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

2. Здійснений у межах цього дослідження аналіз показує наявність необхідних та достатніх підстав для криміналізації бандитизму шляхом закріплення кримінальної відповідальності за таке діяння в окремій статті Особливої частини КК, що свідчить про необхідність збереження такої норми в чинному кримінальному законодавстві. При цьому можна констатувати, що криміналізація бандитизму здійснена таким чином, що вона в цілому відповідає виробленим наукою кримінального права принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь.

3. При визначенні *об'єкту* бандитизму найбільш переконливою визнано теорію об'єкта злочину як суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом від суспільно небезпечних посягань. Виходячи з цього зроблено висновок, що *родовим об'єктом* бандитизму є громадська безпека, під якою слід розуміти систему суспільних відносин, що забезпечують стан захищеності суспільства від посягань, які вчиняються з використанням загальнонебезпечних джерел заподіяння шкоди. *Видовим об'єктом* бандитизму, який існує в межах родового об'єкту та об'єднує групу близьких між собою суспільних відносин, є відносини громадської безпеки в частині захищеності суспільства від загальнонебезпечних посягань з використанням соціальних джерел безпеки. *Основним безпосереднім об'єктом* бандитизму виступають суспільні відносини громадської безпеки в частині захищеності суспільства від злочинної діяльності банд. *Обов'язковим додатковим об'єктом* бандитизму виступає частина громадської безпеки, яка забезпечує стан захищеності суспільства від загальнонебезпечних посягань з використанням зброї, а додатковими факультативними безпосередніми об'єктами бандитизму можуть виступати життя та здоров'я людини, її особиста воля, власність, нормальна робота підприємств, установ чи організацій тощо.

4. *Об'єктивна сторона* бандитизму – це процес суспільно небезпечного і протиправного посягання на громадську безпеку в частині захищеності суспільства від злочинної діяльності банд та додаткові об'єкти цього злочину.

5. Конструкція об'єктивної сторони цього злочину є такою, що при будь-якій формі його вчинення необхідним є наявність **банди**, котра щодо цього злочину виступає необхідною та незамінною ознакою його складу. Банда являє собою співучасть у злочині у формі вчинення злочину організованою групою осіб. На неї розповсюджується регулюючий вплив інституту співучасті у злочині, регламентованого розділом VI Загальної частини КК. Ознаками банди виступають: з об'єктивного боку - множинність учасників, спільність участі в банді, стійкість та озброєність; з суб'єктивного боку – умисний характер спільної діяльності кожного з учасників банди, умисний характер вчинюваних бандою злочинів та єдність цілей об'єднання в банду – вчинення нападів на підприємства, установи, організації або на окремих осіб.

*Множинність учасників* як ознака банди – це наявність у її складі не менш, ніж трьох осіб, яким притаманні ознаки суб'єкта злочину, що створили банду для вчинення нападів на підприємства, установи, організації або окремих осіб чи вступили до неї в якості організатора, виконавця, підбурювача або пособника.

Банда як вид співучасті у злочині характеризується такою об'єктивною ознакою, як *спільність участі у банді*, що складається з наступних елементів: 1) кожен з учасників банди докладає відповідних зусиль, вносячи свій внесок у створення та (або) злочинну діяльність банди, що ставить перед собою мету досягнення певних цілей через вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб; 2) дії кожного з учасників спрямовані на досягнення спільного, єдиного та неподільного результату – через вчинення нападів на підприємства, установи та організації чи на окремих осіб досягти мети діяльності банди; 3) дії кожного з учасників банди перебувають у необхідному причинному зв'язку з фактом існування банди та зі злочинами, які ця банда вчинює.

Спільність діянь, вчинюваних учасниками банди, характеризується *розподілом функцій* між ними залежно від видів співучасників, передбачених ст. 27 КК, що має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки, впливає на межі кримінальної відповідальності учасників банди за її злочинну діяльність. Вважаємо, що на учасників банди повною мірою розповсюджуються положення ст. 30 КК “Кримінальна відповідальність організаторів та учасників організованої групи і злочинної організації”. Виходячи з цього, організатор банди підлягає кримінальній відповідальності за всі злочини, вчинені бандою, якщо вони охоплювалися його умислом. Інші учасники банди підлягають кримінальній відповідальності за злочини, у підготовці або вчиненні яких

вони брали участь, незалежно від тієї ролі, яку виконував у злочині кожен із них. Але при цьому виконання такими учасниками тієї або іншої ролі в межах злочинної діяльності банди має враховуватися при призначенні їм кримінального покарання.

Особливістю такої ознаки спільності участі в банді, як наявність необхідного причинного зв'язку, виступає існування такого зв'язку: по-перше, між діяльністю кожного із її учасників та здійсненням злочинної діяльності банди в цілому, і, по-друге, між діями організатора, підбурювача або пособника й вчиненням нападів безпосереднім виконавцем (співвиконавцями). Але початковим моментом ланцюгу злочинності у банді є вступ до неї її учасників, кінцевим – вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи окремих осіб.

Об'єктивною ознакою банди, похідною від ознаки “спільна участь у банді, є *стійкість*, яку слід розуміти через кількісний та якісний показники. Кількісний показник стійкості банди означає, що учасники банди зорганізувалися для вчинення двох або більше злочинів, до складу яких слід віднести як безпосередньо вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих громадян, так і злочини, які вчинюються з метою забезпечення банди або вчинення окремого нападу зброєю, іншими знаряддями чи засобами вчинення злочину тощо. Якісний показник стійкості банди передбачає наявність організаційної єдності її учасників, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій між учасниками банди.

*Озброєність* як ознака бандитизму, характеризується - наявністю хоча б у одного з членів групи пристроїв, приладів або інших предметів, конструктивно призначених і технічно придатних для ураження живої чи іншої цілі, й таких, що не мають іншого (господарського, спортивного) призначення за умови усвідомлення учасниками групи наявності зброї та можливості її застосування під час здійснення нападів на підприємства, установи, організації чи окремих осіб чи за інших обставин, пов'язаних з існуванням та діяльністю банди.

**6. *Формами об'єктивної сторони*** бандитизму є: 1) організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб; участь у такій банді; 3) участь у вчинюваному бандою нападі. При цьому під *нападом* при бандитизмі слід розуміти відкриту протиправну дію, пов'язану з насильством над потерпілим, загрозою його застосування, або створенням умов, за яких потерпілий вимушений виконувати протиправні вимоги учасників банди, усвідомлюючи реальну загрозу настання негативних наслідків у разі їх невиконання. Нападом також необхідно вважати дію, яка хоча і вчинюється таємно, але створює реальну й безпосередню небезпеку негайного застосування насильства для досягнення поставленої мети.

*Організація озброєної банди* являє собою систему взаємопов'язаних дій, в результаті вчинення яких створена злочинна група, що відповідає

всім об'єктивним та суб'єктивним ознакам банди, між її учасниками досягнута згода на вчинення хоча б одного (першого) нападу, а також для його здійснення підібрано достатню кількість учасників, придбано зброю, інші необхідні засоби, в результаті чого є реальна можливість вчинення цього злочину. *Участь у банді* – це вступ до неї особи в якості учасника банди та вчинення у межах її злочинної діяльності будь-якого діяння. *Участь у нападі, вчинюваному бандою*, передбачає вчинення особою, яка не є учасником банди, дій, пов'язаних з безпосередньою участю у бандитському нападі.

7. **Суб'єктивна сторона** бандитизму характеризується виною в формі прямого умислу та наявністю спеціальної мети діяльності банди – вчинення нападів на підприємства, установи, організації або на окремих осіб. Прямий *умисел* при бандитизмі, що належить до злочинів з формальним складом, передбачає усвідомлення особою суспільно небезпечного характеру вчинюваного нею діяння та бажання таке діяння вчинити. При цьому *інтелектуальний момент* умислу при бандитизмі у будь-якій формі його об'єктивної сторони повинен включати усвідомлення наявності озброєної банди, що має місце при усвідомленні кожної з ознак, які характеризують останню. Крім цього, до складу інтелектуального моменту умислу при бандитизмі входить усвідомлення особою суспільної небезпечності як власного діяння (організації банди, участі в банді або участі у вчинюваному бандою нападі), так й усвідомлення суспільної небезпечності злочинної діяльності банди в цілому. *Вольовий момент* умислу при бандитизмі характеризується бажанням вчинити діяння (залежно від його форми) – організувати банду, взяти участь у банді або взяти участь у нападі, вчинюваному бандою.

8. **Суб'єктом** бандитизму може виступати лише фізична осудна особа, яка досягла віку чотирнадцяти років. Але встановлення за вчинення злочину, передбаченого ст. 257 КК “Бандитизм”, кримінальної відповідальності осіб віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років не відповідає виробленим теорією кримінального права принципам встановлення за вчинення окремих злочинів зниженого віку кримінальної відповідальності. На підставі цього необхідно виключити ст. 257 КК з передбаченого ч. 2 ст. 22 КК переліку злочинів, за які підлягають відповідальності особи у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років.

9. При здійсненні **пеналізації** бандитизму слід виходити з необхідності досягнення таких цілей покарання, як кара, спеціальне попередження, до складу якого входять виправлення засуджених і запобігання вчиненню ними нових злочинів, та загальне попередження. У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України мета загального попередження повинна визнаватися першочерговою по відношенню до мети загального попередження. Санкцію ст. 257 КК “Бандитизм” необхідно викласти у такій редакції: “караються

позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років, а у випадках вчинення таких діянь з корисливих мотивів – з конфіскацією майна”.

10. Викладене дає підстави запропонувати наступні зміни до чинного кримінального законодавства України:

**- статтю 257 КК викласти у наступній редакції:**

*“Стаття 257. Бандитизм*

*Організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі -*

*караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років, а у випадках вчинення таких діянь з корисливих мотивів – з конфіскацією майна”.*

**- внести зміни до 2 ст. 22 КК:**

*слова “бандитизм (стаття 257)” виключити.*

## Додаток К

### Зразок оформлення списку використаних джерел, що подається наприкінці роботи

#### ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

6. Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>.
7. Алексеева А. Отныне – свободны! [Електронний ресурс] / А. Алексеева. – Режим доступу: [www.pressing.spb.ru/1/78083](http://www.pressing.spb.ru/1/78083).
8. Аналіз роботи МІП за перші дев'ять місяць діяльності (березень-листопад 2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mip.gov.ua/files/Presentation/\\_ninemonth\\_report\\_041.pdf](http://mip.gov.ua/files/Presentation/_ninemonth_report_041.pdf).
9. Анисимов А. В. Информатика. Творчество. Рекурсия [Текст] / А. В. Анисимов ; отв. ред. А. Г.Ивахненко. – К. : Наук. думка., 1988. – 221 с.
10. Антонюк В. В. Механізми державного реагування на сучасні виклики і загрози інформаційній безпеці [Електронний ресурс] / В. В. Антонюк // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 8. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=747>.
11. Арістова І. В. Розбудова правової держави в Україні: правовий механізм забезпечення права на доступ до інформації в суспільстві знань [Текст] / І. В. Арістова // Правова інформатика. – №1 (25). – 2010. – С. 3-13.
12. Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / Арістова Ірина Василівна. – Х., 2002. – 39 с.
13. Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Арістова Ірина Василівна. – Х., 2002. – 476 с.
14. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти [Текст] : монографія / І. В. Арістова ; за заг. ред. О. М. Бандурка. - Х. : Ун-т внутріш. справ, 2000. - 368 с.
15. Артамонов Г. К. Человек в системе государственного управления [Текст] / Г. К. Артамонов ; под общ. ред. В. П. Сальникова. – СПб. : Санкт-Петербург. юрид. ин-т МВД России, – 1995. – 218 с.
16. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции [Текст] / Г. П. Бакулев. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 176 с.
17. Балл Г. Раціоналістична орієнтація в аналізі взаємозв'язку добра і зла у соціальній поведінці [Текст] / Г. Балл // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. – Вип. 2. – К.-Полтава, 2011. – С. 22-34.

18. Бандурка О. М. Теорія та методи роботи з персоналом в органах внутрішніх справ [Текст] / О. М. Бандурка, В. О. Соболев. – Харків : Вид-во ун-ту внутр. справ, 2000. – 480 с.
19. Баранов А. Цифровое законодательство [Електронний ресурс] / А. Баранов. – Режим доступу: [http://gazeta.zn.ua/ECONOMICS/tsifrovoe\\_zakonodatelstvo.html](http://gazeta.zn.ua/ECONOMICS/tsifrovoe_zakonodatelstvo.html).
20. Баранов О. А. Пріоритетні напрями розвитку інформаційного права в Україні [Текст] / О. А. Баранов // Держава і право : Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 52. – С. 225-231.
21. Баранов О. А. Правове забезпечення інформаційної сфери: теорія, методологія і практика: монографія / О.А. Баранов. – Київ: Едельвейс, 2014. – 497 с.
22. Баранов О. А. Теоретико-методологічні основи правового забезпечення інформаційної сфери України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. А. Баранов ; НДІ інформатики і права НАПрН України, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – Харків, 2015. – 40 с.
23. Бачило І. Л. Информационное право: основы практической информатики [Текст] / И. Л. Бачило. – М. : Изд-во Тихомирова М.Ю., 2001. – 352 с.
24. Бачило І. Інформаційне право як запорука інноваційного розвитку нації [Текст] / І. Бачило, О. Соснін // Віче. – 2012. – № 1. – С. 12-14.
25. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13 липня 2000 р. № 1908-III [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 42. – Ст. 348.
26. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
27. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України : Постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР [Текст] // Голос України. – 1997. – 4 лютого. – С. 5.
28. Про Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України : Указ Президента України від 22.01.2002 р. [Текст] // Офіційний Вісник України. – 2002. – № 4. – Ст. 132.
29. Рабінович П. М. Права людини і громадянина [Текст] : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2004. – 464 с.
30. Скакун О. Ф. Теорія держави і права [Текст] : підруч. для вузів / О. Ф. Скакун. – Харків : Консум ; Ун-т внутр. справ, 2000. – 704 с.